

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gl. —
pol leta 1 — 60
četrt — — 80
(Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniila
ikrat natismom
od vrste 15 kr

Naročnina,
omnila reklamacije
posiljajo se
upravnistvu
v Maribor.
Gdpete rekla-
macije so
poštane proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerač, nadučitelj.

Spisi in dopisi
posiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neodzdrmo.

Nefrakovani pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
vema poslana kujgo
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

(Dalje).

3. V vsaki učni uri podajaj se urejena, kolikor mogoče okrožena in zvezana celota, ki v učenci stvari ravno takšno celoto predstav; iz takšne celote izvira notranja zadovoljnost. Vsaka ura bodi nekaka celota, nekaj za se dovršenega in končanega v smislu Goethe-jevega izreka, da ne sme biti zadosti, da se sploh delajo koraki, ki nas dovedejo kedaj do smotra, ampak da mora vsaka stopinja biti smoter in more veljati za smoter.

4. Pri nadaljevanji snovi v različnih razredih, kakor se vrstijo zaporedoma, se mora, da nastane trdna zveza predstav, marljivo nazaj posegati na poprejšnje stopnje; nit nadaljnega ponka se mora ravno tam privezati, kjer jo je zapustil prejšnji razred.

5. Da nastanejo v učenci močne predstave je neizogibno potrebno, da se pojedine učne snovi obravnavajo dalje časa in neprenehoma, da bode učencem mogoče vgljobiti se v nje. Učitelj ne sme ob jednom vpeljavati otrok v preobilne stvari, otrok ne sme preoblagati in zasipavati ob jednom z množino tvarine, to bi bilo na škodo shvatanju in razumevanju pojedinosti. Vsled težkega pregleda celote ne bi mogla nastati prava družitev med množino vtisov. Temveč povsod moraš mirno in zmerno pomuditi se, osobito moraš glavne dele vsake stroke temeljito predelati, da je bodo otroci lahko pregledno vsprejemali in družili. Še le tedaj, če so si otroci vsled marljivega obdelovanja snov popolnoma svobodno prisvojili, se more ob nji vneti pravo uživanje, pravo veselje na njeni posesti in nagib, da bi se dalje vgljobili v njo.

6. Pred vsem pa mora učitelj, če naj ima učenec svojo duševno posest vselej na razpolago, predstavne vrste mnogokrat in mnogokrat ponavljati, storjene zveze obnavljati in utrjevati, kajti tudi najmočnejše vrste polagoma oslabujejo. Zatorej učitelj na peljaj učenca, da mnogokrat obnavlja vzprejete predstave! Ta naloga je ravno tako važna, kakor ista, da se nazori razširjajo. Gojenec bi si brez pedagogičnega vodstva sicer tudi pridobil nazorov, toda isti bi se gibali v preozkem, slučajno podanem obzorji, moral bi biti dolgo časa, znabiti za vselej brez marsikaterega za duševno izobrazbo prevažnega nazora; tako bi se tudi obnavljanje predstav vršilo, ako je ne bi vzgojitelj nalašč pospeševal, redkoma in le slučajno. Gojenec pa se mora osvoboditi te slučajnosti in mora priti do prostosti obnavljanja, ako ima biti vsebina njegove omike njegova polna last in mu ima biti vsaki čas na razpolago. To je potrebno ne le z ozirom na umstveno, ampak tudi z ozirom na нравstveno izobrazbo. „Členi vrste se le tedaj močno drže in se zanesljivo obnavljajo, ako gredó mnogokrat v prvotni zvezi

skozi dušo. Kajti kakor pojedina predstava tem bolj zgineva, čim dalje se ne spremeni v resnično predstavljanje, tako razdružijo se tudi vrste, ako se dolgo časa ne obnovijo. Tudi se včasih izgubljajo manjši ali večji oddelki vrste na ta način, da pojedini členi stopijo v druge močnejše zveze. Najprej razdružijo se sestavljene vrste, dočim glavna vrsta, ki se večkrat rabi v stvoritev postranskih vrst, najpozneje oslabi. Zato je večkratna obnovev vrste na korist daljnega duševnega napredovanja neobhodno potrebna. (Dr. Burekhardt).

K obnovev vrst silijo pa še tudi druge točke. Nekatere vrste so nepopolnoma izobražene, ker se nekateri členi pri tvorjenji niso do dobra razjasnili, tako da ostanejo v pomraku. Torej je najbolje, da se vsa vrsta na novo stvari in se isto duševno dejanje še jedenkrat zvrši, da se slabi členi okrepijo. Druge vrste niso dobili pri otročji površnosti zadostne zveze, tako da se njeni deli rahlo držé in da se njihov tok po vrivajočih se tujih predstavah spotika in ustavlja.

To se čestokrat dogaja pri povedanji pesmi, ki so se na pamet učile, pri povedanji „jedenkrat jedna“ itd. Tukaj se doseže potrebna gotovost in zanesljivost samo večkratnim prehodom vrste. Včasih obnavljajo otroci vrsto tako hitro, da med tokom vrste ni časa, da bi se pomudili pri posameznih členih in da ti-le ne zadobé iste jasnosti, ki bi jo bili dosegli, ko bi vrsta tekla polagoma in zmerno. Tedaj se lahko izmuznejo, kakor pri mehaničnem povedanji kitice kake pesmi, besede, ki misel pačijo. V takem slučaju se mora vrsta v mirnem in primernem časomerji ponoviti in pri tem je treba se krepko v bran postaviti vsaki nenatančnosti. Pravilni prehod vrste se moti tudi, kjer se križate dve vrsti. Tako zaidejo otroci lahko iz devete božje zapovedi v deseto (Ne želi svojega bližnjega žene — Ne želi svojega bližnjega blaga), iz prvega člena apostolske vere v tretjo prošnjo očenaša, ali pa iz prvega člena v sedmi (Verujem v Boga Očeta vse mogočnega . . . Od ondod bo prišel . . .). Da se zabranijo takšne zmote, morajo se večkratnim ponavljanjem členi vrste tesneje spajati in utrjevati.

Tréba pa je tudi primorati učence, da obnavljajo predstave, kolikor je mogoče, popolnoma.

Ni zadosti, da otrok zna obnavljati svoje predstave, ampak mora jih tudi obnavljati na pravi način, rekše takó, kakor jih je pri pogledanji (naziranji) shvatil. Glavno pedagozično sredstvo v pospeševanje naziranja je bistrenje čutil. To-le pa doseže svoj smoter le deloma, v tem namreč, da se popolnoma shvata. Povsem se doseže smoter, ako se popolnoma shvatana predstava zopet popolnoma pokliče v zavest, rekše se vsemi svojimi znaki. Mnogo je takšnih ljudi, ki nikoli ne pridejo iz mračnosti svojih predstav, ki so zadovoljni z meglenimi slikami in ki torej nikoli ne pridejo do jasnega in zanesljivega znanja. Dober prvotni pouk bode torej po storjenem nazorovanji skrbel za to, da se to, kar se je shvatilo (zapopadlo) posebej in večkrat, dokler se ne doseže sigurnost in izurjenost, ustno izpove in tudi zapiše. Pri tem se ne bode omejil samo na predmete, ki so se v šoli pokazali in ogledovali, ampak v razgovor se bodo jemali tudi takšni, s katerimi so se učenci drugod zadosti seznanili. Pri tem razgovarjanji pa se mora vselej zopet vračati k neposrednemu naziranju, kakor hitro se pokaže, da je shvatanje bilo pomanjkljivo (nedostatno), in da prosto, popolno obnavljanje ni mogoče.

(Dalje sledi.)

Leposlovje — izobraževalna sila.

Profesor Janko Košan.

(Dalje.)

Bilo bi odveč, o prvi točki obširno govoriti. Vidimo, da znanosti na vseh poljih silno napredujejo, in čeprav ne v vseh strokah v jednakej meri, vendar se kaže povsod

napredek, zaklad človeškega znanja je od dne do dne bogatejši. V tej istej meri pa naraščajo tudi ovire, da si ne moremo prisvojiti tega zaklada, ki je najvažnejša podlaga omiki; v tej istej meri se krči prostor, ki preostaja drugim izobraževalnim življenjem.

Druga točka bi nas pa utegnila zapeljati, da krenemo s pravega pota ter pretresujemo in presojujemo naše šolstvo in izpitne določbe. Le na jednom izgledu hočemo dokazati, da imamo prav, kar smo o tem oziru v zadnji številki trdili. Srednješolski abiturijent mora se pred odhodom na visoke šole izpričati, da si je v srednji šoli prisvojil po učnem načrtu določeno znanje, in da je zrel ali goden za visokošolske studije; pokazati mora torej, da si je pridobil določeno stopinjo ne le znanja, ampak tudi izobraženosti. Toda kako umišljena je poslednja terjatev, dokler se popolnoma ne preosnujejo učilnice in izpraševalni načrti in ukazi. V vsakem posameznem slučaju se gleda tudi zdaj le na to, ali prebije izpraševanec izpit v določenih predmetih ali ne, in marsikomu se je posrečilo, ne da bi se moglo kaj očitati šoli ali učiteljem, da je prišel nezrel in neomikan na visoke šole, a tudi ostal nezrel in neomikan, dasi ga šteje svet med „izšolance“, koje imamo v prvej vrsti za zastopnike izobraženosti.

Prepričali smo se, da je napačno, znanosti in omiko stavljati v isto vrsto. Umevno pa je, da je ta zmota baš v sedanjem veku razširjena. Svet tem rajši izobraženost tega ali onega človeka sodi po njegovem znanji, čim več časa in truda potrebujemo, da si ga prisvojimo, čim manj časa in moči nam preostaja za vzvišene naloge in potrebe našega življenja.

Znanje pa, vsaj podrobno znanje, se mora krčiti v vedno ožje kroge; iz tega izvira lahko jednostranost, ki je razvitku in gojitvi individualnostij v največjo kvar. Ta nevarnost pa, ki preti, kakor smo že gori omenili, naši omiki, je le neizogiben nasledek kulturnega napredka, in jo lahko odvrnemo, ako se oklenemo starogrškega vzora o omiki in ga skušamo dovesti do vedno večje dovršenosti.

Že iz teh bornih podatkov razvidimo, da ne moremo tudi dandanes pojma omike popolnoma razjasniti. Dosti lažje odgovarjamo na vprašanje, iz katerih virov zajemlje omika. Vsakdo lahko našteje, ako se ozira le na razmere moderne prosvete, celo vrsto takih virov, dasi ne pripisuje vsem te iste imenitosti in važnosti. Schönbach¹⁾ je imenuje in pretresuje po sledečem redu: šola, občevanje z ljudmi (druženje), potovanje, dopisovanje, novine, gledišče, izobrazilne umetelnosti, glasba, književnost. Mi delimo vse vire omike kratko v praktične in teoretične.

Praktični viri so starejši pa tudi imenitnejši; kajti v njih delujeta človek in narava neposredno kot izobraževalni sili. Življenju samemu, občenju z naravo in ljudmi moramo odkazati prvo mesto: kar so ljudje mislili, delali in izvršili, vse, česar se sploh učiti morejo, izvira iz omenjenega, neusahljivega vira, iz katerega tudi izobraženec zajema, se krepí in oživlja, ako noče pretrgati zveze s svetom. Dva načina občevanja, kojih izobraževalna moč se je že v starem veku čislala, sta v novi dobi vspela do samostojnosti, t. j. potovanje in dopisovanje.

Toretični viri, ki so se vsi pozneje pojavili ko praktični, vplivajo posredno na človeka. Sem spadajo vsi stvori človeškega uma, koje navadno delimo v umetnosti in znanosti. Prvi sistematični pouk o umetnostih in znanostih bi nam morala prav za prav podati raznovrstno urejena šola, ona šola, koje delokrog dandanes je tesno omejen, da posreduje določene vede. Zategadelj omikeželjni človek, ki se je izšolal in dolgi pot od početnega pouka do končanih visokošolskih studij srečno prehodil, ne sme počivati, mora dopolniti, česar mu javna šola ni mogla podati, marljivo se pečuje z umestnostmi in znanostmi.

¹⁾ Ueber Lesen und Bildung, str. 8—27.

Umetnosti in znanosti vodijo in izpodbujajo ga, da razširja svoje znanje, da blaži svoje mišljenje in čutenje in svojo omiko pospešuje. Tak od visokega svojega poklica prešinjen človek ne zanemarja dolžnostij življenja; zakaj življenje ponuja mu dosti prilik, da opazuje in se uči, ob enem pa tudi da človeštvu koristi v širjem in ožjem krogu, da deluje po svojih močeh za občni napredek, za občno izobrazbo, za pravo omiko, potegovaje se za resnico, pravico in lepoto.

Vsi viri človeške omike so se, kakor smo že gori poudarjali, tekom časa izpreminjali, in kakor so se izpreminjali in množili viri, tako tudi vzori o omiki. Kako raznolično n. pr. je družabno občevanje človeško z družabnimi običaji vred! O nobedni stvari se v vsakdanjem življenji toliko ne razgovarja in prička kakor o razmerah v družabnem življenji prešlih in sedanjih časov, tega ali onega velikega mesta ali malega zakotnega mesteca. Glavna zapreka vse prave omike pa, jednostranost, prevladuje povsod. Velikomeščan v sredi neizmerne zidovja nič manj ni jednostransk kakor priprosti prebivalec mesteca ali kakor gorjanec, kojega je osoda v kak kotič potisnila, in katerega loči poklic od velikega svetnega hrupa. In naše novošegno društveno življenje in društvovanje, na katero smo toliko ponosni, — ali se ne pojavi večkrat kot pravo gnezdišče veledomišljivosti, kakor je to dubovito dokazala mala brošurica: Grössenwahn, Dunaj 1888 (Gegen den Strom. Flugschriften einer literarisch-künstlerischen Gesellschaft, zv. XVI.). Baš imenovani vir veledomišljivosti je ista jednostranost, ki na vseh poljih pogubonosno deluje, ker ne zbira in ne družijo močij, ampak je v resnici raznaša in zapravlja.

Velikega vpliva na omiko je tudi potovanje, ki razširja naše obzorje ter vzbuja zanimanje za naravo in njeno krasoto. Göthe sam (Wilhelm Meisters Lehrjahre) pravi: »Die beste Bildung findet ein gescheiter Mensch auf Reisen«. Za prebrisano glavo — kajti besedice »gescheit« ne smemo spregledati —, vedno odprte oči, za vestnega opazovalca je potovanje celo drugega pomena, kakor za površnega, neznatnega človeka.

Še višjo stopinjo duševne zrelosti zahteva dopisovanje. Dopisovanje pa dandanes nima več istega pomena za izobraževanje kakor nekdanj. Naši dedje so se poznali in gojili to izobraževalno sredstvo. Ali v sedanji dobi povsem razvitega prometa, kojega olajšujejo različne iznajdbe, nočemo več čutiti potrebe omenjenega izobraževalnega vira. »Der echte und rechte Brief«, piše Schönbach¹⁾, »in dem etwas zu lesen, nicht allein zu überfliegen steht, der stirbt ab, Eisenbahn, Telegraph und Telephon gehen ihm an's Leben, aber sein Todfeind, auf dessen Gewissen wir sein Ende abladen wollen, ist die Zeitung«.

Tudi oni izobraževalni viri, koje smo imenovali teoretične, so podvrženi izpremembam. Najnovejši izmed teoretičnih virov je časnik. Časnikarstvo je prav za prav v sredi med praktičnimi in teoretičnimi viri: kajti nobedno izobraževalno sredstvo ne služi in streže praktičnemu življenju v takej meri kakor novine, in njih razvoj se je še le pričel, ko so se jela prometna sredstva razvijati; novine so pa tudi plod napredujočega človeškega uma ter pospešujejo človeško omiko in budijo zanimanje za umetnost in znanost. Nikdo ne more novinam odreči velike važnosti za celo življenje 19. stoletja, nikdo jim ne mora kratiti zaslug za občno izobrazbo, ali ne smemo zamolčati, da na drugej strani te zdrave izobraževalne življe, ki tičijo v tem najnovejšem viru omike, izpodrinejo in zamorijo škodljive zeli, ki so celo v veliko kvar omiki. Mi nismo nikakor ne sovražni časnikarstvu, ako na tem mestu, kjer govorimo o pravi omiki in njenih najplemenitejših činiteljih, omenimo tudi slabe strani tega kulturnega stroja, ki nam je neogibno potreben postal, ki nam pa žalibog več škoduje nego koristi.

¹⁾ Ueber Lesen und Bildung, str. 19.

Nasproti novinarstvu, temu rejencu našega stoletja, pak stojé takozvane obrazilne umetelnosti, glasba in gledišče, ki so izobraževalna sredstva v najblažjem pomenu, koja so že starodavniki visoko čislali. Pod jasnim nebom grškim nastali so oni krasni kipi in veličastne stavbe, kojih neminljivo lepoto še poznejši rodovi občudujejo. Tam je tudi zaevela in obrodila sad dramatična umetnost; gledišče je bilo izobraževalen in poučljiv zavod, svetišče pobožne srenje, ki je vživala pod milim nebom pri belem dnevu priprosto lepoto dramatskih umotvorov. Ljudje in časi so se izpremenili; na mesto skromne lepote grških umetnih izdelkov stopili so drugi činitelji, ki ustrezajo le radovednosti in razkošnosti gledalcev in posluševalcev, kojih pozornost mora umetnik vzbujati večkrat s podlimi sredstvi, ki omike gotovo ne morejo povišati. Zlasti velja to o dramatski umetnosti, ki svoj delokrog bolj in bolj razširja, a v estetičnem oziru daleč zaostaja za grškim vzorom. Ali na polji umetne glasbe smo napredovali, ona nam obeta najlepšo prihodnjost, kar je velik dobiček za razvoj lepoznanstva.

Preostaja nam še jedno izobraževalno sredstvo neprecenljive vrednosti: književnost ali slovstvo. Med vsemi teoretičnimi viri je književnost najbolj potrebna pa tudi najbolj priročna: najpotrebniša, ker nam olajšuje občevanje z ljudmi in naravo in podaja najblažji plod človeškega uma ne le vrstnikom, ampak tudi poznim vnukom, da se ga veselé, da ga uživajo in se izobrazujejo; najbolj priročna pa zato, ker se je lahko dandanes poslužujejo bogatini in reveži, plemenitaši in kmetje, visoki dostojanstveniki in prostaki brez velikega trada in brez velikih stroškov, vsakemu rada postreže, vsakemu je pristopna. Važno pa je vprašanje: Kako naj iz tega vira zajemajo ljudje, ki stojé na različni stopinji izobraženosti? Kaj moramo in moremo ukreniti, da bisere in dragocenosti, ki je književnost hrani v sebi, obračamo v prid občenej omiki? S tem vprašanjem hočemo se v naslednjem obširno baviti.

(Dalje sledi.)

Vzgoja Rimljanov.

V vsakem spisu, obravnajočem zgodovino splošne odgoje, nahajamo članek posvečen Rimljanom. Redki pa so spisi, ki bi zajemali svoje gradivo iz samih virov, radi česar znana dela te stroke podavajo v nekaterih stvaréh nezanesljiva, dà, celo napačna poročila. Na temelji samih virov in njim nalašč posvečenih študij je napisal dr. Herman Schiller, ravnatelj gimnazije in pedagoškega semenišča ter profesor pedagogike na vsučilišči v Giessenu zgodovino pedagogike (*Lehrbuch der Geschichte der Pädagogik für Studierende und junge Lehrer höherer Lehranstalten*), iz katere podajamo v prevodu naslednji članek o odgoji Rimljanov, o katerej še doslej v slovenskem slovstvu nimamo zanesljivih in temeljitih spisov.

I.

V svetovni rimski državi se predstavlja razvijaje se iz skromnih početkov strogo narodne izobrazbe v poslednjem času vlade cesarjev najsijajnejši vzor kozmopolitične odgoje. Učenje tujih jezikov se uvršča tu v stroko šolskih predmetov; poleg učenja jezikov nastopajo realije in elementarni pouk, razdeljen na tri oddelke: čitanje, pisanje in računstvo, ki je tako nekako podlaga ali zarodek učenju bodočih dôb. Tu naletimo najpoprej na novodobno državno šolstvo, in Kvintilijan je prvi sezidal teorijo, vkvarjajočo se s posameznostmi metodike.

Učenje in odgoja v času ljudovlade. Odgoja v prvih štirih stoletjih večnega mesta vršila se je v rodbini, kjer se je javila priprosta pobožnost, družbenost in čut

za rodbino, sicer pa stroga priprostost in red, veljava starišev in spoštovanje otrok v živih vzgledih in vzorih, krepkejših, nego so modroslovni postulati. Posebnih odgojiteljskih sredstev je bilo jako malo; glavni smoter je bila državljanska hrabrost in sposobnost, k čemur pa je bil dokaj potrebnejši krepak značaj, nego obilno znanje. Pri osupljivo strogej policijskih disciplini smatrala se je šolska izobrazba in razvoj osebnih posebnosti za nepotrebno, dà, celo za nevarno. Javnih šol, katere so nastale sevèda le po naporu posameznikov, postavili so brezdvomno nekaj v Rimu in šola, na której je bil ravnatelj Carvilij, proslavila se je po zboljšanej tendenciji na polji pravopisa. Toda kaj natančnejšega o tem ni znano; misli pa se sploh, da se je v teh šolah poučevalo čitanje, pisanje, deklamovanje in memoriranje pesniških umotvorov etične vsebine, kakor tudi zgodovina in začetek računstva. Gotovo dognano je samo to, da „dvanajst desek“ je bila najstarejša rimljanska knjiga, torej tudi glavni temelj poučevanja; njih izučba na izust (pamet) bila je glavna stvar odgoje rimske mladine. A isto tako je tudi nedvumljivo, da ona dōba, kar se tiče splošnega razprostranjenja osnovnih znanostij, ni zaostajala mnogo za našim časom. Če se je jemal pri tem še ozir na skromnost (modestia) in ogavnost pred slabim, na nežno mravnost v govoru in obnašanji (decorum), pa je to izviralo iz značaja življenja, ne pa nemara iz posebnih odgojiteljskih načel.

Sprememba teh izučevalnih razmer je nastala s vpeljavo grške izobrazbe, katera je vsled spremenjenega svetovnega stališča od začetka šestega stoletja večnega mesta stopala v vseh strokah življenja čedalje bolj v veljavo. Čim več je v šoli prevladoval grški duh, tem rajše so zahajali vanjo sinovi odličnih rodbin. Izključljiva domača odgoja kaže se že v teku šestega stoletja zelo redka, pač pa se čedalje bolj množijo zasebni učitelji, ki bodisi v lastnem stanovanji, ali pa v stanovanji dijaka podavajo mladeži napotljaje k čitanju in govorjenju grščine. V to dōbo spada tudi ločitev osnovne šole od višjih šol. V osnovnej šoli je poučeval učitelj pisanje (litterator, grammatista) čitanje, pisanje in slovniška ter zlogova pravila materinega jezika. Kaj važno je bilo v tem učenji: naučiti se kratkih izrekov (fraz). Računstvo je dospelo pri praktičnem narodu na visoko stopinjo; poleg njega se je menda jednako marljivo poučevalo tudi praktično merstvo. Na višji šoli, na której je bil grammatista (poznej litterator) ravnatelj, stopala je na prvo mesto grščina, ki se je poučevala iz početka le radi praktičnih namenov. Priimek „grammaticus“ pripada po davnem običaji le učitelju grščine, ne pa učitelju materinega jezika. Oni so bili torej začetniki izobraževanja, čegar smoter je bil: razviti namesto vnanih vaj pravo izobrazbo duha. V aristokraciji je razklad italjanske narodnosti dospel že daleč, tako daleč, da je lahko postal surogat narodnosti; splošna humanitetna izobrazba je postala tudi za Italijo neobhodno potrebna in tudi težnja po izobrazbi bila je velika. Temu vsemu je zelo prijalo učenje grščine. Zlasti Homerjeva Odiseja uporabila se je za podlogo in tako je prišlo samo po sebi, da je iz prvotnega poučevanja po učitelji, čegar smoter je bil: osvojitev grškega jezika, nastal višji literarni pouk združen s pismenostjo, ki je podajala dijakom priliko, vglobiti se v večji meri v tragedije Euripida in v novejši atične komedije, ki so nadvladale duha one dōbe. Izučenju latinskega jezika, ki se je razvijalo s pripojitvijo in po vzoru grščine po učitelji grammatiku (grammaticus latinus), manjkalo je takrat še književnosti. Saj je še dandanašnji najtežavnejše najti za višjo duševno izobrazbo mladine primerne berila in oblike in ker se vsled tega zelo težko ločimo od najdenih, bilo je najpriporočnejše prenesti učenje jednega (grškega) jezika in slovstva na drugega (latinskega). Toda latinska izobrazba je dajala prednost pismenosti, a té se ni bilo. In takó je nastalo ono posebno ponarejanje grško-rimske literature, ki je bilo izključljivo delo učiteljev večinoma še rimskih ne, katero je bilo tudi v Mommse-novej Rimskej zgodovini po zasluženji obsojeno; potem je zamenila onih dvanajst desek

(tablie) latinska Odiseja, s pomočjo katere se je učil mladenič znanja in prednašanja materinščine, in znameniti grški učitelji jezika in slovstva, kakor Livij, Andronij, Ennij i. dr. niso se obotavljali učiti poleg grškega jezika tudi latinski; to je bil začetek višjega latinskega pouka. V sedmem stoletju so grški učitelji že tropoma vreli za učitelje slovstva in izobrazbe sploh v Rim; grški hofmejstri in učitelji modroslovja so se stalno nastanili v palačah odličnih rodbin in že l. 161. pr. Kr. se je nahajalo nekoliko posebnih učilišč za grško deklamacijo, in višji pouk grščine in grške izobraževalne znanosti smatral se je odslej za bistveni del rimske izobraženosti. Toda v začetku drugega stoletja pr. Kr. začel se je tudi višji šolski pouk latinščine, oddeljen od elementarnega pouka, s kojim so se vkvarjali plačani učitelji na posebnih učiliščih. Duh in metoda tega pouka sta se izpeljavala popolnoma iz grških vaj slovstvenih in govorniških.

Jezikoznanski izdelki so sledili načinu izraževanja in za pojmljivostjo vsebine v jedrnatih meri. Radi tega se je mnogo narekovalo in učilo na izust, kar pa ni povzročevalo pomanjkanje teksta; zlasti se je obračal ozir na mitologijo, zgodovino in starožitnosti, v nekoliko skromnejši meri na poetiko, metriko, modroslovje in zvezdoznanstvo. Zahteve eufonično-krasnega patetičnega čitanja ni bilo moči izvrševati brez zadostnega poznanja izrazov in vsebine. S početka se gramatiku niso stavile nikake meje in prednašal je znanstveno klasike obeh jezikov takó, kakor je dajal umeteljniški navod k državnim in sodiščnim pohvalnim govorom. Da se je dosegla lepota (eleganca) in blagozvočnost izraza, so se pridruževala tem teoričnim predavanjem deklamacije in disputačne vaje kot poskus za vzgled.

Toda že pred poslednjim stoletjem ljudovlade se je ločila grška govorniška šola v samostalen učni zavod od višje šole in zasledovala posebne dokaj neplodne smotre; dalje se je kmalu ločil od grškega govornika (rhetor græcus) govornik latinski (rhetor latinus). In ni moglo biti drugače, nego da je grško šolsko govornišvo s svojim, v življenju popolnoma odtujenim delovanjem segalo v latinski jezik in v latinski govorniški pouk, ki je ohranjeval doslej proti Grkom nekako samostalnost; latinske prednaševalne vaje o navadnih grških šolskih predmetih so postale stalen sooddelek odgoje ter pomagale k amortizaciji vsake in prave izgovornosti. Tudi učenje modroslovja je pridobivalo vedno in vedno več veljave, in v tem času si ni moči misliti izobraženega moža brez nekaterega znanja modroslovja. Disciplina v teh učiliščih je bila stroga, palica in šiba (sentica, ferula, virga) sta igrali vlogo nič manj skromno nego pri vojaštvu in policiji. Učitelji so imeli večkrat pomočnike, a tudi starejšim učencem je bilo naročeno učiti, zlasti pa izpraševati mlajše. Posebno se je tudi pazilo na čedno in skromno obnašanje mladine, zlasti kar se tiče snage in redit. Počitnice, ki so bile s početka skromne, so se vedno bolj in bolj razširjevale in zli se, da so v času Horacija trajale četrty mesece (od junija do septembra).

Za telesno odgojo se šola ni brigala, ta je bila prepuščena domačiji. Vendar pa je priganjal duh javnosti, vtrjenosti in pripravljenosti za bojne namene dokaj k temu, da se je s plavanjem, tekanjem, skakanjem, metanjem, jezdarjenjem, igro z mečem in bojem s pestmi gojila tudi telesna vzgoja v zadostnej meri; utemeljniško razvite borbe po višjih grških vzorih so se razvile še le proti koncu ljudovlade.

Proti koncu ljudovlade pridobila si je helenska odgoja popolno veljavo in mož, kakor je bil Varro, smatral je poleg slovniško-govorniško-modroslovskega tečaja potreben tudi še kurz geometrični, aritmetični, astronomični in muzikalični. K temu helenskem tečaju se je pridružila še medicina, vzeta iz starejšega rimskega pouka mladine in arhitektura, ki je bila plemstvu pri živahnem stavbarskem gibanju neobhodno potrebna. Pri tem pa je dobivalo učenje samo čedalje bolj učenejši značaj; redke besede in temni

izrazi, zapleteni stavki in tropa Aleksandrinskih bajek so se zdeli v svojih težkotah izborni za poučevanje in uk za vzorne učitelje in vzgledne dijake. Takó je zadoščeval pouk grških učiteljev samó za začetek; potem se je poslušalo grško modroslovje v Atenah grško govorništvo v Rhodu in vršilo se literarno potovanje po Malej Aziji. Toda tudi latinski pouk je omagoval pod tem preobloženjem, grško govorništvo pa se je vedno bujneše šopirilo. Ob enem pa se je odprla latinskemu in šolskemu „mojstru“ z razširjenjem latinizma po keltiskem ozemlju in v Španiji široka pot in resnična važnost, ker so tudi gmotne razmere ostajale vedno skromne.

Toda še neka druga proména se je zgodila na konci ljudovlade. Bistvo italijansko-helenske države Caesarove je bila humaniteta in on je hotel podpirati jo od zgoraj. Sklenil je torej osnovati v glavnem mestu grško in latinsko knjižnico ter je podelil vsem učiteljem svobodnih umetnij in vsem zdravnikom državljansko pravico ter podal prvi spodbudo k oni šolski politiki dobe cesarjev, ko so se snovali zavodi, v katerih je skrbela država za višjo izobrazbo helensko rimske mladine.

Cesarska doba je spremenila v teh rezmerah neposredno samo to, da je razširila potrebo pouka in skrb države, tikajoče se te potrebe. Ni bilo niti najmanjšega mesta, kjer se ne bi našlo dvojezično učilišče in množica elementarnih šol; višje šole so same vzdrževale učitelje in ta okoliščina je vabila vrle in trudaljubive može v večji meri tudi v Italiji, stopiti na to poprišče. Ker so se cesarji trudili dobiti za svoje prince najslavnejše učitelje, ni moglo to ostati brez napredka, kar se tiče spoštovanja učiteljskega stanú, in najbolj sloveči vedeži in modroslovci svoje dóbe so se nahajali v teh uradih. Toda navzlic temu zgodil se je vendar o tem času temeljiti prevrat v izobraževalnih razmerah. Doslej ga je smatrala višja duševna izobrazba za imetje, ki se razumi samo po sebi pri višjih stanovih, brez vseh postranskih gmotnih obziróv, blizu takó kakor se dandašnji sinovi angleških „gentry“ drže izobraževalnega načina reformatorske dobe brez vseh utilitaetnih obziróv. Takrat pa se je jela šolska izobrazba smatrati za potrebno k uradniškemu in dostojniškemu poklicu in se je kot s tako tudi ravnilo ž njo. Tudi kar se tiče čitanja, se je sestavilo neko berilo, v katerem so bili zastopani Cicero, Vergil in Horacij. Učenci so zahajali vedno mlajši v lastne višje šole in se žurili z učenjem jezika in slovstva, da bi toliko poprej mogli priti v govorniške šole in do študij modroslovja. Za te študije se je nahajalo v Rimu samem dovolj zavodov, toda v navadi je bilo zahajati poslednja leta na vshod; v četrtem stoletju vstopajo poleg izobraževalnih zavodov grškega vshoda na tekmovišče zavodi latinskega zapada in zlasti galske govorniške šole zatemnujejo slavo onih starih izobraževališč; država in občine so se pulile za učitelje, ki so sloveli po svoji učenosti; seveda so se s to napredovalno šolsko delavnostjo, ki je učitelje in učence odtujevala življenju, razvijale pri obeh óne neizogibne senéne strani šolskega življenja, pedanstvo in punktičarstvo, gospodovalnost in domišljavost pri učiteljih, dolg čas, mržnja in nespoštljivost pa pri učencih. Na sistematično pripravo izobrazbo učiteljstva ni bilo moči misliti; tu so odločevale povsem le tradicije in kakor so dijaki stvar opazovali v lastnih šolskih letih, takó so se tudi držali pravila kot učitelji. Mrtvi mehanizem se je pojavljal v velikej večini slučajev v tem pouku. V Rimu in Carigradu so bili ustanovljeni od cesarjev javni učni zavodi, na katerih so zastopali govorniki (rhetorji) in modroslovci, ki so dobivali plačo iz državnih blagajnic, latinsko in grško izobrazbo.

Poleg teh šol za splošno izobrazbo, bile so še strokovnjaške šole, ki so delale prvim konkurenco. V meri, za kolikor je bilo civilno uradništvo osnovano na pravniskih studijah, postale so pravniške šole neobhodno potrebne in ker je uradniški poklic zamogel tirjati gotove predprave, nastala je polagoma razpredelba študij, tikajoča se celo najmanjših posameznostij. Ali je bila profesorjem podeljena svoboda učenja, ne vemo; prostost,

učiti pa se je bila po birokratičnem nadzoru zelo omenjala. Nasproti temu pa nas spominja dijaško življenje s svojim penalizmom in s svojimi surovimi, včasih kaj pustimi šalami na surovosti srednjega veka. Tudi za zdravnike, stavbarje in zemljemerce so se ustanovile pripravne tehnične šole. Obiskovanje teh šol je bilo zagotovljeno cenimi privilegijami; tudi v tem oziru se pripojujejo visoke šole srednjega veka k rimskim tradicijam.

(Dalje sledi.) —kl—

Tolstoj in pedagogika.

Francoski filozof in pedagog G. Compayre je v svoji knjigi „Etudes sur l'enseignement et le sur education“, Paris 1891 ostro in natančno kritikoval Tolstega nazore o vzgoji in šolah. Compayre pravi, da je Tolstega pedagogika neka vrsta pedagogiskega nihilizma. Tolstoj hoče s smelostjo ovreči vse šolske uredbe in dosedanje šolske nazore. On pravi, da ima ljudstvo nezmotljiv instinkt ter da samo ve, kateri nauki so mu potrebni.

Tolstoj prerešeta s svojo zajedljivo kritiko vse poskuse, katerim je namen spolniti vzgojo, uvesti v njo red in jedinstvo in neko jednotno organizacijo. Tolstoj obsoja vsa naša prepričanja, našo idejo o napredku, naše zaupanje v vzgojo in šolo. On napada vse pedagogiske zavode: narodne šole, ženske penzionate, gimnazije, vsenčilšča kot huda nasilstva svobodi in svobodnemu razvitku ljudstva. — Leta 1862. je napisal knjigo: „Progres in vzgoja“. To je prava ironija, roganje idejam o napredku. „Jaz ne verujem v napredek“, pravi Tolstoj, „jaz sem prost praznoverja o napredku“. V njegovih očeh je napredek le sanjarija vladajočih društvenih slojev. „Na tisoče nas je“, nadaljuje Tolstoj, „koji se zavedamo koristi napredka; a milijoni ljudi nimajo nikake koristi od hvaljenega napredka, ampak nasprotno, škodo imajo. Naj li govorim o koristi brzojava! Res lepo; prosti narod, to je devet desetih človeštva, čuje samo brnenje brzojavnih žic a drugega nič. Vse depeše, ki leté z bliskovo hitrostjo nad njegovo glavo, ne povečajo mu sreče ne za zrno peska“. Prosti narod ne pošilja depeš; on se ne vozi z železnico, tako vsaj trdi Tolstoj o ruskih seljakih. „On ne zna čitati in ga radi tega ne zanima napredek tiska, kateri ostaja torej monopol določenega društvenega sloja in donaša koristi le članom tega sleja, ki razumeva z besedo napredek lastni interes“. In mešajoč šalo v resna razmotrivanja, vpraša, je li napredek dokazan s tem, da so ulice bolj razsvetljene, da se žene in otroci manj igrajo, da angleške

gospe pišejo sestavke brez pravopisnih hib?

Ti vzgledi zadostujejo, da dobimo pojem o načinu umovanja Tolstega. Ali je mogoče iz tega sklepati, da napredek še ni prodril z isto jakostjo v vse društvene sloje, da on polagoma osvaja lik solnce, ki se rodi izza planin in najprej obseva samo visoke vrhove ter le polagoma prisveti v globine dolin, in da, slednjič, ni z isto močjo naprej potegnil vse dele človeštva; jeli mogoče iz vsega tega sklepati, da napredka ni? Seljaki in dninarji imajo manj koristi od iznajdb in ugodnosti, katere je omogočila premenjena veda, kakor bogatejše ljudstvo, a ni navzlic temu res, da se kolikor toliko okoristijo z njimi? Kako se more trditi, da človeštvo v celoti ne vživa večjega blagostanja danes nego v srednjem veku, da niso šege in običaji blažji?

Pristaši vere v napredek, z drugo besedo optimisti, imajo dokazov, s katerimi pobijajo Tolstega pesimizem. Najjači izmed teh, razvitek znanja in vzgoje, odklanja ruski pedagog in ga obrača proti svojim nasprotnikom, trdč, da vpliv šole, katero je organizovala moderna pedagogika, je škodljiv in nevaren zdravju. Po njegovem mnenju je naš sistem vzgoje osnovan na zlorabi moči. Sila, katera zahteva, da bi se v šoli učilo ono, kar smo samovoljno odredili za nauk, ni nič drugega nego atentat na svobodo. Običajno vzgajanje, če se vzame kot teženje učiteljev, da postanejo učenci njim jednaki, je samo despotizem in moralno nasilstvo. Mi krivično prisvajamo sebi pravo, katerega nimamo, ako silimo novi rod, da postane naš posnetek. Tako nadaljuje Tolstoj, ponavljajoč vedno svoj refren: „Pedagogika niti ne ve, kaj je treba učiti in kako je učiti“.

Tolstoj izjavlja, da „jedina vzgojna metoda je izkustvo, jedini kriterij — svoboda“. Z drugimi besedami bi se reklo: mladino ni treba ničesar drugega učiti, kakor tega, kar sama zahteva in kar je po njeni volji; vedno je predložiti izbor učnega gradiva

neki vrsti šolskega plebiscita, ukleniti se volji prostega ljudstva; niti avtoritet mislecev, niti izkustva prešlih vekov ni več treba v poštev jemati, nego jedina zakonita sila, katero priznava Tolstoj, je: narodni instinkt.

Tolstoj izreka v svojih delih res čudne nazore o vzgoji. „Vzgajanje“, pravi on, „je težnja jedne osebe, napraviti drugo osebo tako, kakoršna je sama (težnja siromaka, prisvojiti si blago bogataša, zavist starca, videčega svežo in čilo mladino, zavist povzdignena v načelo teoriji. Prepričan sem, da učitelj, ki kaže toliko navdušenost pri vzgoji otroka, stori to jedino radi tega, ker se mu v duši poleg zavisti proti detinski čistosti skriva še želja, videti dete sebi jednako, to je pokvarjeno“. Ta izjava je podobna kakšni temni povesti.

Tolstoj stavlja šoli v ožjem smislu — „šoli z onemoglimi predavanji in neplodnimi predmeti“, nasproti delovanje one šole, katero naziva svobodno, ono šolo, katero ponuja ulica, kavarna, gledališče, časopis in roman. Človek bi skoraj mislil, da hoče Tolstoj, zadovoljen s tako slučajno vzgojo, predlagati, naj se najedenkrat vse šole kot nekoristne odpravijo. Ne, on zahteva, da se na mesto šol z javno uredbo postavijo šole nove oblike, kakoršno je on zasnoval v Jasni Poljani, šole brez programa, brez discipline, brez uredbe, v katerih učenci sami zbirajo predmete učenju, v katerih delajo učenci toliko, kolikor dovoljujejo njih prirodni nagibi, kjer lahko sedé kakor jim drago, na tleh, na mizi, na kolenih součencev.

Tolstoj zahteva načelo absolutne svobode tudi za organizacijo šol. Narod naj sam izbira učitelje, sam naj določa njih plačo, ter jih vsprejme v službo za jeden ali več mesecev. Prašanje o šolskih stvareh naj ljudstvo samo rešuje po svojih razmerah. Narodu naj je na prosto voljo dano, svojo avtonomno šolo namestiti kjer hoče, v kaki krčmi, v kaki bajti. Nič ne dé, če se poučuje v kakem kurniku, samó da se dobro uči! Tolstoj ne mara učiteljskega, seminarjevega, v katerih je bodoči učitelj prisiljen učiti se določenih nauk. Za vzgojo, kakor jo pojmi on, je dober kdor si bodi: kak cerkovnik, dosluženi vojak. Nemogoče je zdržati se smeja nad takó primitivnimi predlogi. Res, mržnja nad zakonito uredbo šol, nad njihovo jednoličnostjo daleč zapelje ruskega reformatorja, in zanjima nas zvediti, kakšne bi bile te selske šole, izročene neznanim ljudem, dosluženim vojakom; jasno je, da zapadejo lahko raz-

ličnim slučajnostim ravno, ker bi bile v rokah nevednežev. Selo Jasna Poljana, uliški učitelj Tolstoj pomeni, da se godi vse kakor mora biti. Ali kolikrat se bode ponovil ta srečni slučaj? Vsak učitelj bode učil po svojem načinu, ali bolje, po želji svojih učencev oziroma njihovih starišev, katere želje nadomestijo vsak obči zakon. Učitelji tudi ne bodo učili celo leto; stariši zahtevajo, da se uči samo po zimi. Zima je sicer na Ruskem dolga, najmanj sedem mesecev. To je zelo ugodno za šolo; ko bi pa zima bila krajša, če bi trajala le tri mesece, bi tudi šola trajala le tri mesece! — Jednako obsoja Tolstoj tudi uredbo in učenje srednjih šol ter posebno zametuje uredbo ruskih vsenčilišč.

Hud sodnik uredb lastne domovine ni Tolstoj nič prijaznejši drugim državam. N. pr.: „Spartanci so vzgajali hrabre sinove, a Francozi vzrejajo zarod omejenega uma in nezadovoljence“. Stroga je njegova sodba tičoča se šol v Marselji (katere je posetil l. 1860): „Prepričan sem se, da so vse šole v Marselji slabe“. Trdi, da v teh šolah ni bilo jednega učenca, ki bi znal razrešiti najprostejšo nalogo iz soštevjanja in odštevanja. „Na neko vprašanje iz francoske zgodovine so učenci dosti dobro odgovarjali po spominu, razven jednega, koji mi je povedal, da je Henrika IV. ubil Julij Cezar“. — „Mogel bi napolniti cele knjige“, pravi Tolstoj, „o neznanji, katero sem zapazil v šolah Nemčije in Svicarske“.

Posebno nemško pedagogiko, nemške metode in uredbe uničuje Tolstoj s svojimi obsodbami; to kritikuje najhujše. „Ako roditelji ali ljudje zdravega razuma, ki se bavijo z odgojo, izrazijo kako sumnjo o vrednosti tega postopanja, koj se jim to odgovori: „Saj tudi slavni Pestalozzi, Diesterweg, Denzel tako pravijo, potem pa metodika, heuristika, didaktika, koncentrizem!“ Roditelji pa dvignejo roki proti nebu in vzdihnejo: „Pa dobro! Bog naj je z njimi, ti možje znajo bolje!“

Posebno očita Tolstoj nemškim metodam, da zgubljajo mnogo časa s tem, da uče deco tega, kar ta že itak zna. Potem navaja vzgled iz nazornega nauka, po načinu Pestalozzijevega, kjer učitelj deco uči imenovati razne stvari, razločevati desno in levo itd. Tolstoj sklepa: „Otroci dveh let znajo že vse to. . . . Dobé se morda otroci Črncev, Hotentotov in mogoče še nekateri drugi, ki ne znajo tega, kar se v takih razgovorih uči; ali vsi ruski otroci, razven

idijotov, vedó o vstopu v šolo kaj je miza, klop itd.

Razven nekoliko pametnih in globokih pogledov v pojedinosti Tolstega nazori z njegovimi poskusi in šoli v Jasni Poljani vred niso nič drugega nego zanimive sanjarije in zmote poet. Res je, da tudi on sanja o družbi brez sodnikov, brez ječ, brez vojakov, skoro brez zakonov. Ali človeštvo še ni dospelo tako daleč in radi tega ostane sila pri odgoji družbine potreba. In to je takó glede na stariše proti deci, katero imajo vzgajati, kakor gledé na državo proti svojim državljanom opravičeno. Resnična svoboda ni, kakor misli Tolstoj, proizvod same prirode: ona zahteva rodovito vzgojo, pravilen razvitek razuma.

Želeti je, da Tolstoj ostane pri svojih romanih. Rečemo pa, da nikakor ni obžalovati, če nesmrtni pisatelj „Vojne in mira“ večkrat nastopi na pedagogičkem polji, ker ima tu in tam prav. Tolstoj ima nekoliko prav, ko očita moderni pedagogiki, da zamenjuje zastarele metode in postopanje nekdanje šole véasih z novo rutino, malo

spremenjenim formalizmom, mehaniškimi navadami druge oblike. Iz njegove brezmejne ljubavi do svobode, iz njegovega fanatičnega spoštovanja narodnega instinkta erpino lahko koristen uk, da smo morda mi sami preveč zaljubljeni v jednoličnost, v nepremenjivi red, da smo premnogo žrtvovali ideji o potrebi jednega tipa vzgoje, da n. pr. ni umestno vzgojiti selskega sina tako in v takih razmerah, kakor deco delavcev in trgovcev v velikih mestih, da stvar, ki je v Parizu velike vrednosti, prinešena v gorsko selo nima nikake cene . . . Mi smo povzdignili šolo, to je dobro in Tolstoj je slep, če noče z nami priznati njenih koristnih posledic. Nu ali ne mora postati jalovo naše delo, ne mora vzgojni vpliv šole izginiti, ako pustimo svoboden tok nezdravi poplavi nemoralnih slik, sramotnih pesmij, onih kvarljivih spisov, ki jih srečavamo na ulici, v gledišči, v tiskarni; ako, kratko rečeno, dovolimo, da okoli šole, katera se trudi oplemenjevati, hruje močna struga raznašajoča kvarljivost in surovost?

Iz hrvaščine preložil Ivan Vrščaj.

Iz deželnih zborov.

Že v zadnji številki smo kratko omenili, da štajersko učiteljstvo še letos sicer ne bode doseglo uravnavanje plač v zaželenem smislu konkretualnega statusa, da pa vendar dež. zbor namerava za zboljšanje plač nekaj storiti. To sledi vsaj iz poročila dež. odbora, katero je predložil 11. januarja t. l. s posebnimi predlogi dež. zboru, ta pa ga izročil učnemu in finančnemu odseku.

Dotičnemu poročilu dež. odbora povzamemo te-le točke:

„Enketna komisija se je vršila 29. oktobra 1894 v dvorani dež. odbora.

Iz dotičnega zapiska naj se blagovoli vis. deželni zbor prepričati, da se je komisija skoraj soglasno izrekla proti krajevnim plačilnim razredom in za personalni plačilni sestav.

Delo komisije pa, kakor se visoki dež. zbor blagoizvoli dalje iz zapiska prepričati, še ni dokončano.

Poseben pododbor obsegajoč 8 članov bode delo nadaljeval in še le svoječasno enketni komisiji poročal o svojih predlogih.

Vis. deželni zbor pa naj iz zapiska še tudi dalje povzame, da so se udje komisije vprašanju, odkod vzeti potrebni denar, dosedaj izogibali in da dež. odbor z ozirom na to, ker komisija ni končala svojih zaključkov, še sedaj ni v stanu, odzvati se vsem naročilom vis. deželnega zbora. Opozarjajoč posebno na želje in podbude, katere je komisija izrazila, zamore dež. odbor sklepu III. kom. zapiska radi tačasne odložitve definitivne regulacije vprašanja o uč. plačah le pritrditi, ker bi deželne denarne razmere sedaj ne dopuščale, da bi se zadostilo zahtevam, katere se stavijo pri reformi za plačilni sestav učiteljstva. Z ozirom na blagohotno naklonjenost vis. dež. zbora, katera se izraža v točki 3 v začetku omenjenega naročila od 8. februarja 1894 se pa dež. odbor ne obotavlja sprejeti predlogov večine enketne komisije, kateri merijo na to, da bi se odstranili najnujnejši nedostatki, in jih zastopati kot svoje, če se tudi ne da prezirati, da zahtevajo te naredbe, katere so mnogi udi komisije označili za nedostatne, precejšnje povišanje dež. doklad — namreč za 1 procent.

Komisija namreč predlaga:

1. Da se opusti IV. plačilni razred.
2. Da se stanje podučiteljev gmotno zboljša.

3. Da se nekaj šol III. plač. razreda na podlagi povprečne svote ki se naj postavi v proračun dež. šolsk. zaklada, izvanredno pomakne v višji plač. razred.

4. Da se učiteljicam ženskih ročnih del gmotno stanje zboljša.

Opustitvi IV. plač. razreda se pri današnjih draginjskih razmerah v deželi ne da oprekatati. Saj je že učni odsek pri posvetovanji sedanjega zakona z dne 3. maja 1874 predlagal uvrstitev šol le v tri plač. razrede in najnižjo plačo s 600 gld. Toda v seji 19. decembra 1873 se je sklenila še IV. plačilna vrsta s temeljno plačo 550 gld.

Kar se tiče zboljšanja stanja podučiteljev, tako je omeniti, da zbužbuje na Štajerskem 10 učit. močij z 20 in več služb. leti, 23 s 15 do 20 in 107 z 10 do 15 služb. leti še vedno kot podučitelji z 80% učiteljske plače in da nimajo pravice do starostnih doklad.

Da se gmotno stanje stalno nameščenih podučiteljev zboljša, predlaga dež. odbor, naj se omogoči, da se take učne moči po desetem služb. letu, ako so v zadovoljnost služili, povišajo v učitelje, ter so potem takem tudi deležni star. doklad.

Dalje predlaga dež. odbor, da se najnižja plača podučitelja, ki si je pridobil že spričevalo učne usposobljenosti določi s 400 gld.

Kar se tiče izvanredne revizije kategoriziranja III. plač. razreda, opomniti je to-le:

V sejah dne 8. in 17. februarja 1894. l. je vis. dež. zbor, kakor se je že preje omenilo, izročil veliko število peticij krajnih šolskih svetov, občin in šolskih vodstev za uvrščanje v višji plačilni razred dež. odboru deloma z naročilom, delati na to, da se uvrstijo specijelno imenovane šole prej ko prej v višje plačilne nazrede, deloma z ozirom na druge šole, da se njih zahtevanje jemlje v poštev.

Dež. odbor je o teh prošnjah kakor o zahtevanji različnih drugih šolsk. vodstev, občin itd., katere so naravnost došle dežel. odboru, stopil v dogovor s štaj. dež. šolsk. svetom, kateri je vse prošnje potrjuje v njih navedene vzroke vrnil ter je priporočil.

Deželni odbor z ozirom na to, da se vis dež. zbor itak kmalu snide in z ozirom na to svojo predlogo sedaj ni maral gledé na té želje nič ukreniti; storiti pa tudi ni mogel ničesar že radi tega ne, ker ni imel zató nobednega kredita na razpolago.

Sedaj pa stavi dež. odbor predlog, da se mu v izpolnitev želj vsaj dela teh prošnikov dovoli povprečni kredit, da zamore potem dogovorivši se s c. kr. dež. šolskim svetom izvršiti izvanredno revizijo šol III. plač. vrste.

Kar se končno tiče zboljšanja gmotnega stanja učiteljic ženskih ročnih del, je omeniti, da so se iste obrnile že do c. kr. dež. šol. sveta s prošnjo, naj se jim dovoli njih mesečna nagrada tudi za čas počitnic.

C. kr. dež. šol. svet priporoča to prošnjo in dež. odbor se ne obotavlja zastopati jo pred vis. dež. zborom. (Dalje sledi.)

Listek.

Potovanje okrog zemlje.

(Dalje.)

Koncem septembra smo se približali japonskemu obrežju. Ravno kar je preteklo petdeset let, kar je bila napisana pogodba, s katero se tujcem dovoljuje, da smejo nekatera japonska pristanišča prosto obiskovati. Sedaj je v osem japonskih mest dovoljen tujcem pristop. Takó so se odprla vrata v to dično ozemlje in svet je kar strmel, videč, koliko prirodnega in kulturnega bogastva krije v sebi malo-obširna ta zemlja. Kdor izmed tujcev hoče po Japonskem potovati, mora se najpoprej oglasiti pri poslanstvu. Japonci govoré kaj slabo angleški, dasiravno se uče tega jezika po evropskih metodah

na srednjih in visokih šolah, osnovanih po francoskem vzoru. Če tujec ne zna japonskega jezika, dobi sprevednika, ki se zamore z njim razgovarjati v angleščini.

Na Japonskem obiskali smo pred vsem tovarne, v katerih se izdeluje svetoznani porcelan. Vsekako da si ni treba predstavljati tako tovarno takšno, kakoršne so pri naš tovarne. To so večinoma le male kočé, v katerih dela po 8-10 ljudi. Blago, ki ga umetelna njih roka izdeluje, je v resnici dragoceno. Pred vsem so zlasti vaze krasno izdelane ter ozaljšane s cveticami in ptiči. Nekatere posebno umetno izdelane stanejo po več tisoč goldinarjev. Če se vzame ozir na to, da se Japonci te umetnosti naučé z dokaj primitivnimi sredstvi, mora

se njih nadarjenost in marljivost res občudovati. Tako blago se ne žge v pečih, izdelanih po novejši šegi, marveč le v malih, neznatnih pečicah, toda dokaj praktično narejenih.

Posebna stroka japonske umetnosti je gotovo tudi vrtnarstvo. Cvetice so Japoncem nad vse priljubljene. Njih vera sama zahteva gotove slavnosti, na katerih cvetice igrajo važno vlogo, kaj vse zamore doseči japonski vrtnar samo na jednom decimetru zemlje je skoraj neverojetno. Kakor čarodejnik vzgoji ti bambus ali rastlino, ki prinaša točno sadje. Spoštovanje in ljubezen do cvetic vcepava se mladini že v prvi mladostni dobi. Cesarica sama je baje svojim podložnim v tem živi vzgled, zaljšajoč se z naravnimi cveticami in pobirajoč v gotovem času z ljudni gobe po lesu. Posebno priljubljene so mahehice in trebentice.

Japonska domačija je kaj priprosta. Če obiščeš japonsko rodbino, kar smo tudi mi storili, posedejo znanci priprosto na rogazo ali na preprogo, razprostrto po tleh, toda brez obuvala. Če je hladno, postavi se sredi sobe kovinasta vaza z tlečim ogljem, pri katerem se grejejo rodbina in gostje. Če mrzluje pritiska, rabijo se male kositrane peči, v katere se nasuje oglje. Po izbinah stenah so razobešene umetne slike; navadno je to lastni izdelek gospodinje ali domačih hčera. Po japonskem ozemlju je že skoro povsod napeljana železnica. Po železnici se potuje na Japonskem isto tako kakor pri nas. Cene so primerno nizke. Za nekoliko goldinarjev lahko prepotuješ vso japonsko deželo. Drugo, dokaj pripravno sredstvo za potovanje so znani mali priročni vozički, v katere se vpregajo domačini sami. V manj oddaljene kraje prepotuje popotnik na ta način dokaj urno ter plača okolo tri goldinarje našega denarja na dan; poleg tega je ta vožnja kaj ugodna in brez nevarščine. Tokio, japonsko glavno mesto, broječe milijon prebivalcev, ponuja tujcu s svojim, le Japoncem lastnim okusom kaj zanimiv pogled. Tukaj nam je avstrijski konzul jako rad izposloval dovoljenje za vstop v šole, ki so osnovane večinoma po evropskem vzoru. Japonska mesta so zlasti dobro preskrbljena s kopelji, ki so

vsakemu Japoncu neobhodno potrebna. Toda Japonci se kopljejo le v zelo toplej vodi, tako da pridejo iz vode rudeči kakor raki. Kopljejo pa se skupaj moški in ženske, kajti sramožljivost se tu meri z drugim merilom, nego je to v navadi pri nas.

Iz Japonskega smo se odpeljali v Šanghaj na kitajskem obrežju, odtod pa k Hongkongu, ki je angleška naselbina, a iz Hongkonga v Kanton. To mesto z milijonom prebivalci si je težko predstaviti, kdor ga ni videl. Vsekako pa je tu moči videti, kaj je preobljudenje. Skoro pol milijona ljudi živi tu na malih čolnih na reki Sikiang, kjer se rodé in umirajo. Hoditi peš po mestu je skoro nemogoče. Poskusili smo to neprijetnost le za kratek trenutek. Najboljše sredstvo za potovanje so nosilnice; dali smo se torej nositi, da smo si ogledali razne zavode, šole, tovarne, bolnišnice in sloveče krame z salanganinjenimi (lastavičjemi) gnezdi. Ulice so tu zelo ozke in tam, kjer se križajo celó za njega, ki je tu že domač. Po kratkem obstanu odjadrili smo na ladji, nič kaj varnej, k Singaporu, k najjužnejšemu rogu Azije. Iz Kantona do Batavije na Javi stane vožnja 90 gld. Ladija je jadrala okrog otoka Sumatra, od katerega je duhteča vonjava celó na palubo. Čez kratko pa so se prikazali očem javajski ognjeniki. O Javi je moči reči, da je peklo in raj ob enem. Ni je bujnejše slike, nego jo tu ponuja rastlinstvo otoka; ni ga pa tudi groznejšega pogleda, nego je ta na velikanske njegove ognjenike, ki zares s peklenskimi ognjem dajejo o sebi znake življenja. Iz Jave donesla nas je ladija na jednako bujni, toda nekoliko manj divji otok Cejlon. Tri mesta so se mi na tej poti neizbrisljivo vtisnila v spomin: Japonsko, Java in Cejlon. Iz Cejlona obiskali smo Madras, Kalkuto, vglobili svoje poglede v prevzemajoče prde indijanskega veletoka (reke) in v oblačne glave himalajskega pogorja, čijih vrhovi se smatrajo za najvišje na svetu. Na to pa smo se bližali čez Benares, Delhi in Bombaj k vratom Evrope, — suezkemu prekopu. Odtod smo se podali po znanih potih nazaj v svojo domovino, vtrujenji, nikakor ne od potovanja, marveč po čudah, katerih je tako bogat naš svet.

Posl. — ki —.

Društveni vestnik.

Iz Dobrniča. „Učiteljsko društvo za novo-miški okraj ima 25. februarja 1895 ob 10¹/₂ uri predpoludne svoje zborovanje v Novem mestu. — Vspored: I. Društvene zadeve. II. O Junge-jevi metodi, predava gosp. J. Schmoranz. III. Določitev časa in programa k postavljanju dveh nagrobnih spomenikov. IV. Slučajnosti. — Da bi bila udeležba prav mnogoštevilna in da bi vsaj onih ob železnici službujočih udov nikdo ne manjkalo, iskreno želi

odbor.

Zdole. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj“ ima svoj občni zbor 17. febr. t. l. ob 11. uri dopoldne v šolskem poslopju na Vidmu z naslednjim dnevnim vspeedom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Poročilo o društvenem delovanju v preteklem letu. 3. Poročilo blagajnika. 4. „Kako naj se šolske knjižnice vporabljajo, da bodo pospeševale namen šole“, prednaša g. Čerelič, eventuelno „Jamšek zunaj šole“ prednaša gospod Eksel. 5. Slučajnosti. K prav obilnej udeležbi vabi najvljudneje

odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz tolminskega okraja. Novo leto je prineslo zavednemu učiteljstvu sploh in učiteljstvu v tolminskem okraji posebej dve veseli novosti: „Popotnikov koledar“ za slovenske učitelje in ugodno rešitev Vrtovčevega utoka na visoko ministerstvo za uk in bogočastje proti sklepu dež. šol. sveta, kateri je pritožnika izključil iz okrajnega šolskega sveta ter na njegovo mesto poklical gosp. Širca pod pretrezo voditelja „glavne šole!“ tolminskega glavarstva.

„Popotnikov koledar“ podaja nam marsikaj lepega in koristnega kakor tudi poučljivega. Med drugim najdemo v koledarji:

1. Na strani 6: V šolskem okraji mesta Maribor izvoljen je učiteljskim zastopnikom gospod Karl Sketh, meščanski učitelj.

2. Na strani 14: V šolski okraj okolice Celje izvoljen je učiteljskim zastopnikom gosp. Anton Brezovnik, učitelj v Vojniku.

3. Na strani 50: V šolski okraj Šoštanj izvoljen je učiteljskim zastopnikom gospod Kaspar Hrovat, učitelj v Šoštanji.

4. Na strani 66: V šolski okraj Črnomelj izvoljen je učiteljskim zastopnikom g. Franc Šetina, učitelj v Črnomlju.

5. Na strani 84: V šolski okraj Litija izvoljen je učiteljskim zastopnikom gospod Franc Kovač, učitelj v Zatičini.

Pa tudi na Goriškem smo imeli takih slučajev: V šolski okraj mesto Gorica bil je pretekli šestletni dobi izvoljen učiteljskim zastopnikom gosp. Anton Jakobi, učitelj na deški petrazrednici v Gorici in baje ob svojem času tudi v šolski okraj sežanskem bil je izvoljen učit. zastopnikom gosp. Anton Leban, učitelj v Sežani. In tako bi lahko navedli še mnogo podobnih slučajev iz prejšnjih letnikov učit. koledarja, kateri nas poučijo, da zavedno učiteljstvo voli v okr. šol. svete tudi „podrejene“ učitelje. Ne dela torej razlike med učitelji in voditelji nego voli na „postavni“ podlagi in po svojem prepričanju one šolnike, katere spozna sposobnim in ki uživajo med učiteljstvom zaupanje. Tako je postavno, tako je značajno, tako se razodeva prepričanje učiteljstva. In kdo bi se upal na tem spodtikati, kdo bi se drznil rušiti postavno in kvariti značaje in prepričanje? Stalni učitelji, če tudi niso voditelji, imajo pasivno in aktivno volilno pravico. Dokler je torej obstoječa šolska postava v veljavi, voliti se smejo poleg voditeljev tudi drugi učitelji zastopnikom v okr. šol. svete, naj bo že to komu ljubo ali ne.

Še več nas pa pouči omenjena ugodna rešitev visokega ministerstva. Bilo je namreč tako-le: Za tekočo šestletno dobo bil je preteklo leto izvoljen učiteljskim zastopnikom v našem šol. okraji zopet g. Andrej Vrtovec, učitelj v Tolminu, a zarad svoje

odločnosti tudi zopet izključen od dež. šol. sveta, kateri je mesto njega poklical gosp. Širca v okrajni šolski svet proglasivši tolminsko štirirazrednico za okrajno glavno šolo.

Učiteljstvo, prikrajšano s tem na svojih itak skromnih pravicah, prigovarjalo je gosp. Vrtovca, da napravi utok na visoko ministerstvo. Gosp. Vrtovec se je od začetka temu ustavljal. Učiteljstvo je šlo na to k odvetniku g. dr. Staniču. Ko je pa dr. Stanič učiteljstvu pojasnil, da ni niti okrajni šolski svet, ne učit. društvo niti učitelji-volilci legalni napraviti utok na ministerstvo, ampak jedino le neposredno prizadeti gosp. Vrtovca in da se lahko tako samovoljno in protipostavno postopanje dež. šol. sveta na škodo učiteljskih pravic v okraji vkorenini ter lahko razširi tudi na druge okraje, udal se je J. Vrtovec želji učiteljstva. Napravil je torej utok na ministerstvo in ugodno rešitev ima sedaj v rokah. Glavne poteze omenjene rešitve visokega ministerstva se glasé:

1. Po novi šolski postavi ni več glavnih šol.

2. Volitve se ne smejo vršiti pri navadni okr. učit. konferenciji.

3. Za volitve učiteljskih zastopnikov določiti je poseben čas ter povabiti učitelje-volilce v poseben volilni zbor, kjer si izvolijo oba zastopnika v okr. šolski svet. To je kratek zapopadek rešitve na Vrtovčev utok.

Vsled te rešitve ni torej več tolminska štirirazredna ljudska šola „okrajna glavna šola“ in njen voditelj gosp. Širca ni več ud v okr. šolsk. svetu v Tolminu — nista pa tudi več učiteljska zastopnika niti gosp. Andr. Vrtovec, niti gosp. Ivan Krajnik, ker sta bila izvoljena pri okraj. učit. konferenciji. Vršiti se morajo torej nove volitve, kar se baje zgodi še v tem meseci.

Iz omenjenega se še mnogo drugega učimo in z zadoščenjem konstatujemo, da se je jedenkrat za vselej odbil v tem oziru in pri obstoječih šol. postavah drzen napad na učiteljske pravice. Učiteljstvo bode volilo oba učiteljska zastopnika, za kar se je ravno borilo in tudi zmagalo.

Čudno! V kratkih letih šli so iz tolminskega okraja na ministerstvo trije utoki. Napravili so jih proti nepostavnim in krivičnim sklepom dež. šol. sveta učitelji: Gašper Likar, And. Gaberšček in Andrej Vrtovec. Vsi trije so pri ministerstvu proti dež. šol. svetu zmagali!

Po mnenji visokega ministerstva vršile so se volitve učit. zastopnikov, od kar je nova šolska postava zagledala beli dan, nepravilno, neveljavne so vse one volitve ki so se vršile v redni okr. učit. konferenciji. — Se vé, kjer ni tožitelja, ni sodnika.

Učiteljstvo je z omenjeno rešitvijo vis. ministerstva postavljeno v jednako vrsto in jednako

veljavo z volilec drugih kategorij. V zadoščenje in v pogum je učiteljstvu tudi okolnost, da najviše oblastnije ne poznajo osebnih obrekovanj, strastij in samovoljnosti, nego jedino le postavo, ob katerej se razbijejo vse zlobne spletkarije.

Raznoternosti.

(„Matica Slovenska“) je letos podarila svojim članom po štiri knjige. 1. Letopis za l. 1894., uredil Anton Bartel. Str. 416. Vsebina: Jožef Marn, nekrolog, spisal Fr. Levec; Slovovski doneski iz živega jezika narodovega, priobčil dr. K. Štrekelj; Jan. Kollár, spisal dr. M. Murko; Slovenske narodne vraže in prazne vere, spisal J. Navratil; Protestanske postile v slovenskem prevodu, spisal dr. V. Oblak; Južnoavstrijske dežele za prvih let vladanja Leopolda I., spisal A. Raič; Ustanovitev narodne šole na Slovenskem, spisal J. Apih; Bibliografija slovenska, sestavil G. Perušek; Letopis Matice Slovenske, sestavil E. Lah; Knjigo krasi podoba pokojnega J. Marna. 2. Zgodovina slovenskega slovstva. I. zvezek. Od početka do francoske revolucije. Spisal dr. Karol Glaser. Str. 220. Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja. Spisal dr. Franc Kos. Str. 368; 4. Ant. Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. Uredil Fr. Levec. S sliko A. Kneza. Vsebina: Anton Knezova ustanova. Životopis. Spisal Fr. Levec. Gospod Lisec, povest, spisal dr. Fr. D. Ženitev Ferdulfa vojvode. Furlanska povest. Spisal Bogdan Vened. — Obširnej o teh knjigah spregovorimo drugokrat.

(Nadučitelj Karol Bernard †). Na Jesenicah na Gorenjskem je dne 13. januarja umrl ondotni nadučitelj gosp. Karol Bernard po dolgem bolehanju. Rojen l. 1851. v Bohinjski Bistri je služil pokojnik od leta 1871. pri ljudskem šolstvu, bil je najprej učitelj v Begunjah pri Cirknici in v Škofji Loki, potem nadučitelj v Bohinjski Bistrici in zadnja leta na Jesenicah. Gosp. Bernard je bil omikan mož, dober učitelj in vselej zanesljiv in vrl narodnjak. Zadnja leta sta ga močno trla bolezen in skrb za svoje otroke, za katere je skrbel kot vzgleden in požrtvovalen oče, ter jih vzgajal v ljubljanskih šolah. Lahka mu zemlja!

(Odlikovanje.) Našemu rojaku gosp. prof. A. Bezenšku priznala je mejnarodna porota pri lanskim svetovni razstavi v Antverpeni dve državni srebrni svetinji z diplomama, kakor čitamo v oficijelnem zapisniku izložbe antverpenske, in to jedno odlikovanje v 50. razredu, drugo pa v 63. razredu bolgarskega oddelka.

(Pouk v ročni spretnosti.) Društvo za deška ročna dela v Avstriji bode v letošnjih počitnicah priredilo osmi tečaj za vzgojo učiteljev, ki se bodo poučevali v ročni spretnosti. Tečaj bode na Dunaji od 16. julija do 17. avgusta in je brez-

plačen. Oglasila je pošiljati do 15. junija predsedniku g. Aleksandru Riesu, VII/3, Burggasse 98, na Dunaji.

(Sto goldinarjev pisateljske nagrade) je podelil deželni odbor kranjski na prošnjo predsedništva „Slovenskega učiteljskega društva“ pisateljema I. in III. zvezka „Pedagoške knjižnice“, in sicer g. J. Ravnikarju za prevod Komenskega „Didaktike“ 70 gld. in g. J. Dimniku za „Domoznanstvo v ljudski šoli“ 30 gld.

(Prepozno). Kakor znano, je bil lani nadučitelj Schupnik na Koroškem obsojen na tri mesece ječe radi tega, ker je z revolverjem grozil dež. šol. nadzorniku dr. Gobanzu. Mestu da bi nastopil kazen, se je Schupnik sam usmrtil. Pri obdukciji se je pokazalo, da je bil na možganih bolan. Zdaj se je pravda obnovila in se je zaslislalo mnenje graške medicinske fakultete, ki je potrdila, da je bil Schupnik umobolen. Deželno sodišče je torej izreklo da je bil pokojnik nekriv.

(Prazne učiteljske službe v Hercegovini). „Glas Hercegovca“ javlja, da so v več okrajih Bosne in Hercegovine razpisane učiteljske službe s plačo 500 gld. ter s stanovanjem v naravi, z vrtom in drvi, odnosno s stanarino od 80 do 120 gld. Prošnje sprejema zemaljska vlada v Sarajevu do 15. t. m.

(Srednje šole na slovenskem Štajerskem). Početkom šolskega leta je vstopilo v celjsko gimnazijo 308 dijakov, v mariborsko 459, v ptujsko 118 in v mariborsko realko 211 dijakov.

(Pomanjkanje čeških in poljskih učiteljev v Šleziji). Te dni je v šlezkem deželnem zboru bil razgovor o tem, da vedno bolj primanjkuje čeških in poljskih učiteljev v Šleziji. Slovanski poslanci so zahtevali, da se naj osnuje češko učiteljišče v Šleziji, da se bode nedostatku odpravilo. Nemci se seveda temu nasprotovali. Deželni zbor je pooblastil naposled deželni odbor, da sme češkim in poljskim mladeničem iz Šlezije dajati štipendije, ako so na kakem šlezkem učiteljišču.

(Jednotna srednja šola.) Na Ogerskem se je že večkrat govorilo o jednotni srednji šoli, dosedaj je pa taka šola vendar imela dosti nasprotnikov. Pa tudi v Avstriji in Nemčiji jih je veliko, ki so za jednotno srednjo šolo. Baš zadnji čas so se v Nemčiji zopet začeli poskusi s takimi šolami. Da ima jednotna srednja šola nekaj prednosti pred realkami in gimnazijami, se ne more tajiti. Dečki pri desetih ali najstarejših letih, ko vstopajo v srednjo šolo, se še ne morajo odločiti za svoj poklic. Pri jednotni srednji šoli bi pa tega ne bilo potrebno. Seveda se je na drugi strani bati, da bi na jednotni srednji šoli bili učenci še bolj z učenjem preobloženi. Novi ogerski učni minister se je izrekel za tako jednotno šolo in je pričakovati, da se na Ogerskem poskusi ž njo.

[Šole v Avstro-Ogrskej.] V celokupni državi imamo 36.680 ljudskih šol, v katerih je 93.394 učiteljev in okoli 6 milijonov otrok. Učiteljske je 147 s 1713 učitelji in 14.000 gojenci. Gimnazij in realk je 446; na njih poučuje 6113 profesorjev, učencev je nad 60.000. Vseučilišče je 11 na Dunaji, v Pragi (nemško in češko), v Pešti, v Gradci, Lvovu, Krakovu, Inomestu, Kološu, Zagrebu in Černovcih. Na teh vseučiliščih predava 1190 profesorjev, slušateljev pa je vpisanih 19.000. Tehniških šol je 7: na Dunaji, v Pešti, v Pragi (češka in nemška), v Brau, Gradci in Lvovu z 264 profesorji in 3000 učenci. Drugih trgovskih, gozdarskih, pomorskih in obrtnih šol je 1526 z 8193 učenci in 470 učiteljev.

„I. Gl.“

Poziv.

Doli podpisana sva dobila od sl. c. kr. založništva šolskih knjig na Dunaji naročilo, da sestaviva slov. „Začetnico“ ali „Abecednik“. Da lahko tako rekoč vsi slov. učiteljsko sodeluje pri snovanju nove „Začetnice“ in da dobe učenci prvenci kolikor toliko dobro čitanko, obračava se do gg. učiteljev tovarišev s prošnjo, naj nama izrazijo svoje želje

Razpis natečajev.

Št. 34.

Podučiteljske službe.

1. Na dvorazredni ljudski šoli v Galiciji (pošta Žalec) je s pričetkom poletnega tečaja 1895 umestiti podučiteljsko mesto v IV. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno, eventualno tudi provizorično.

2. Na štirirazredni deški ljudski šoli na Vodi v Trbovljah je umestiti s pričetkom poletnega tečaja 1895 podučiteljsko mesto v III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno, eventualno tudi provizorično.

Prošniki in prošnice za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere imajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnice), potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 3. marca t. l. pri dotičnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Celjski, 4. februarja 1895.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 6.

Učiteljska služba.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Jurji na Ščavnici (IV. plačil. vrsta) je učiteljska služba stalno nadomestiti.

Obeh deželnih jezikov popolnoma zmožni prositelji naj vložijo svoje pravilno, tudi s spričalom zrelosti in z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje do 15. sušca t. l. službenim potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Jurji na Ščavnici. Okr. š. svet v Gor. Radgoni, 21. sveč. 1895.

1—2

Predsednik.

Vsebina. I. Psihološki listi. (H. Schreiner.) (Dalje.) — II. Leposlovje — izobraževalna sila. (Prof. Janko Košan.) (II.) — III. Vzgoja Rimljanov. (—kl—). — IV. Tolstoj in pedagogika. (Ivan Vrščaj.) — V. Iz deželnih zborov. (I.) — VI. Lístek. (Potovanje okrog zemlje. [II.]) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopsi in druge vesti. — IX. Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)

glede na uredbo nove knjige in sicer z ozirom na odbiranje tvarine, na razvrstitev tvarine, na metodo, na obseg, na obliko, na notranjo opravo knjige itd. Na utemeljene želje, katere se nama naj naznanijo najkasneje do 1. marca t. l. se bodeva pri sestavljanji in urejanji knjige prav rada ozirala in bodeva za vsak dober migljaj hvaležna gg. tovarišem.

Maribor, 24. januarja 1895.

J. Koprivnik.

G. Majeen.

Zahvala.

Slavni okrajni zastop v Ptui mi je k napravi bučelnaka blagovoljno daroval 30 gl. Za to izdatno podporo izrekam najprisrčnejšo zahvalo.

Domicijan Serajnik st., nadučitelj.

Ptujska gora, 2. februarja 1895.

Na znanje.

Šolska vodstva ptujskega okraja dobé pri podpisani potom slav. okrajnega šol. sveta po tvrdki Ed. Prettenhofer v Gradci za leto 1894 podarjene razne pisanke, po katere naj o priložnosti blagovolijo poslati.

Ivan Kaukler, nadučitelj.

Št. 49.

Podučiteljska služba.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Križu poleg Slatine je namestiti podučiteljsko službo z dohodki po III. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci in prosilke naj vložijo svoje s spričevalom zrelosti, eventualno tudi s spričevalom učne usposobljenosti in z domovnico opremljene prošnje predpisanim potom do 10. marca t. l. pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Rogatecu, 5. febr. 1895.

1—2

Predsednik: Scherer s. r.

Pocepljena jednoletna drevesca,

jablana, 15 razl. vrst prodaja komad po 8 kr.

Toma Grah, učitelj.

Ponikva ob juž. žel.

Pri upravištvu „Popotnika“ v Mariboru ali v tiskarni sv. Cirila, Koroška ulica št. 5, se dobiva nastopna knjiga:

Napake pri vzgoji otrok

v zveržnostnem vrtu.

Kratek in umeven navod, kako ravnati da se ti otroci razvadijo in spridijo.

Poleg nemškega „Der Irgarten der Erziehung“

Slovencom priredil

Fr. S. Jamšek,

šolski ravnatelj v Reichenburgu.

Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Naročila sprejema: Upravištvu „Popotnikovo“.